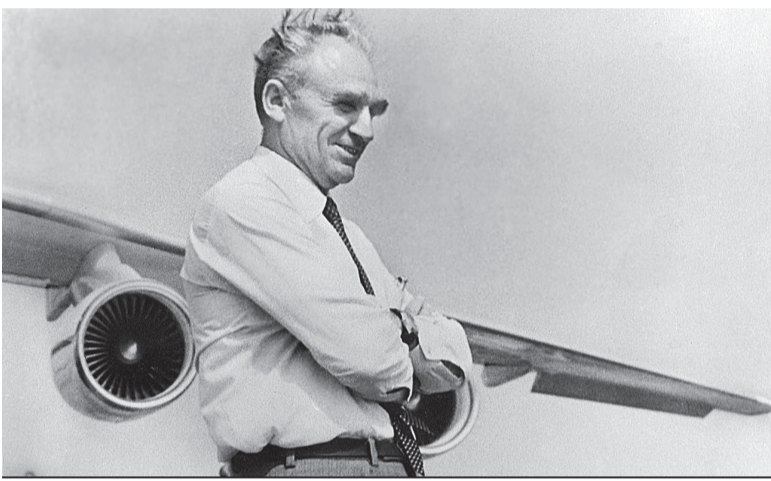

Фраскати і фундаментальна наука

В Україні наука продовжує сприйматися як видатки, а не інвестиції, перед нею не ставляться стратегічні завдання. Мав би бути рух один одному назустріч...

Коли дочекаємось нового злету української авіації?

Українське авіабудування – це тисячі історій успіху, складних ситуацій, геніальних рішень і подвижницької праці конструкторів та всіх причетних до розробки та будівництва «залізних птахів». Серед творців літаків є й ім'я авіаконструктора, Героя України Петра Балабуєва. У травні 2021 року Петру Васильовичу виповнилося 690.

Подорож «на спині» літака

...На початку 80-х років десятки кращих авіабудівних підприємств Союзу майже в авральному режимі працювали над створенням літака Ан-124 (який пізніше отримав ім'я «Руслан»). Ташкентський авіазавод, зокрема, виготовляв крила для майбутнього велетня. Але як доставити ці крила до Києва, за три тисячі кілометрів?! Рішення запропонував головний конструктор Дослідного конструкторського бюро Олега Антонова Петро Балабуєв.

Якби це транспортування відбувалося в наші дні, стрічки усіх новинних агентств світу рясніли б фотографіями та стрімами. Ще б пак! За ідеєю Петра Балабуєва центральну секцію крила Ан-124 встановили поверх фюзеляжу («на спині») Ан-22. Група конструкторів довго розробляла план транспортування, визначила список

запасних аеродромів, де літак міг би сісти, якби щось пішло не так. На жаль, знімати цю операцію на фото- чи телекамеру категорично заборонили.

«Антей» піднявся у повітря і взяв курс на Київ. Приблизно на половині шляху кріплення розхиталися, і літак змушений був приземлитися на одному з аеродромів. Конструктори та члени екіпажу, мабуть, накапали собі валер'янки, поновили кріплення і благополучно доставили вантаж до столиці України.

Потім так само доставили зовнішні панелі крила. Всього було здійснено понад сто рейсів для перевезення крил. Пізніше такою ідеєю скористалися й інші авіакомпанії світу.

Як у Києві Генерального секретаря ЦК КПРС «викрали»

Цю історію розповіли колеги Петра Балабуєва під час наукових читань з циклу «Видатні конструктори України», які відбулися у Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Читання було присвячено 90-річчю від дня народження Петра Балабуєва та 75-річчю заснування ДКБ Олега Антонова.

Закінчення на стор. 3

Петро Балабуєв: думки у польоті.
Петро Балабуєв та Олег Антонов. Учень і вчитель.

ПОВІДОМЛЯЄ КОРПУНКТ ГАЗЕТИ «СВІТ» У НАПН УКРАЇНИ

SMART-комплекс для підготовки кваліфікованих робітників

«Методичні основи розроблення SMART-комплексів для підготовки кваліфікованих робітників аграрної, будівельної і машинобудівної галузей» – таку доповідь, підготовлену за результатами прикладного дослідження, здійсненого науковими працівниками лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, розглянула і схвалила на своєму засіданні президія Національної академії педагогічних наук України. Доповідав керівник теми – доктор педагогічних наук, професор Микола Пригодій. Президія вислухала також інформацію голови комісії, професора кафедри комп'ютерних наук і математики Київського універси-

тету імені Бориса Грінченка Наталії Морзе.

«Smart-комплекс навчального предмету – це не лише засіб навчального призначення, але і повноцінний компонент інформаційно-освітнього середовища навчального закладу, в якому педагогічний працівник і студент є рівноправними суб'єктами освітнього процесу, – зазначила Наталія Морзе. – Використання інформаційно-комунікаційних технологій при розробці smart-комплексу об'єднує різні компоненти дидактичної системи. Розроблені SMART-комплекси спрямовані на організацію та методичний супровід навчальної діяльності учнів та студентів (для самостійної підготов-

ки до навчальних занять за всіма їх видами, для виконання практичних та лабораторних робіт, виконання індивідуальних проектів, здійснення контролю засвоєння навчального матеріалу тощо).

Експериментальна перевірка ефективності створеної методики проводилася у 9 закладах професійної (професійно-технічної) освіти та 6 навчально (науково-методичних центрах (кабінетах) професійно-технічної освіти в областях та м. Києві, у закладі вищої освіти, а також під час експерименту всеукраїнського рівня «Організація дистанційного професійного навчання учнівської молоді й дорослих, які проживають на тимчасово окупованій терито-

рії та в населених пунктах на лінії зіткнення» на базі Золотівського професійного ліцею в Луганській області (2018–2020 рр). Результати наукового дослідження впроваджувалися в 16 закладах професійної (професійно-технічної) освіти та 13 Навчально-методичних (науково-методичних) центрах (кабінетах) професійно-технічної освіти областей України та м. Києва, двох закладах вищої освіти.

Результати дослідження високо оцінили учні й практичні працівники сфери професійно-технічної освіти. Члени президії НАПН України наголосили на міждисциплінарності здійсненого дослідження. «Міждисциплінарність – принципова методологічна основа перспективних досліджень», – підсумував розгляд питання президент НАПН України Василь Кремень.

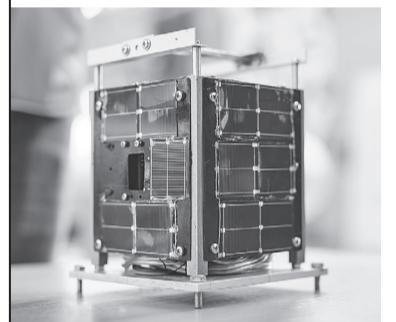
Лідія ТКАЧЕНКО,
завідувач сектору науково-аналітичної обробки і поширення інформації НАПН України

СЬОГОДНІ В НОМЕРІ

Троїстий союз: «Наука-Технології-Промисловість»

Відбулося перше засідання Науково-технічної ради НАН України.

Наносупутник відзначив День народження у космосі

Космічна місія наносупутника була розрахована орієнтовно на рік...

Гуманітаристика – любов моя і турбота

Кожна редакція дорожить своїми авторами, читачами і прихильниками, а надто – активними популяризаторами.

Літо в сеніті – юні винахідники рахують нагороди

31 проект – 31 нагорода! Такий результат одержали учні МАН на виставці інновацій у Польщі

Коли дочекаємось нового злету української авіації?

Закінчення. Початок на стор. 1

Цикл читань було засновано рівно двадцять років тому з ініціативи президента НАН України Бориса Патона та ректора Київської політехніки Михайла Згуровського. За ці роки відбулося 58 наукових зустрічей, за результатами яких надруковано вісім книжок.

– Ідея читань полягає в тому, щоб розповісти молоді про життя, проблеми та здобутки українських інженерів, – сказав голова Вченої ради університету академік НАН Михайло Ільченко. – Ці інженери та конструктори створили нові види техніки, які змінили світ. До речі, ідея встановити пам'ятники видатних вчених на території КПІ з'явилася саме на цих зустрічах.

Послухати розповіді та подивитися фільм про Петра Балабуєва прийшли курсанти Інституту спеціального та захисту інформації КПІ ім. Ігоря Сікорського. Після читань хлопці та дівчата зізнавалися, що їм особливо сподобалися історії, в яких розповідають про сміливість славетного конструктора. А вже, коли йшлося про інтереси КБ та українського літакобудування, Петро Васильович не «пасував» навіть перед найвищою владою й не знав слова «ні».

За свідченням його колеги Олега Богданова (багаторічного заступника генерального конструктора ДКБ Олега Антонова), у лютому 1989 року сталася абсолютна неординарна подія. До Києва приїхав генеральний секретар ЦК КПРС Михайло Горбачов. Йому вирішили продемонструвати новий літак «Мрія», що здійснив свій перший випробувальний політ. А в ті часи в Авіаційного науково-технічного комплексу імені Антонова (нині – Державне підприємство «Антонов», – ред.) уже починалися складні часи і перебої з фінансуванням. Ініціативний Балабуєв вирішив створити авіаційну компанію з перевезення ванта-

жів і так заробляти гроші на будівництво нових літаків. Але в СРСР це було практично неможливо – монополію на літаки мав «Аерофлот» та військові, які не горіли бажанням мати конкурента в Києві.

Та Балабуєв не здавався. Він придумав план, як використати візит до столиці України Михайла Горбачова. Як тільки генсек, його дружина, 1-й секретар ЦК КПУ Володимир Щербицький, голова Верховної Ради України Валентина Шевченко та конструктор Петро Балабуєв піднялися по трапу, командир екіпажу «Мрії» Олександр Галуненко зупинив тих, хто йшов за ними. Сказав: «Почекайте хвилину...» і трап одразу піднявся. Унизу метушилася охорона, а в салоні конструктор спокійно пояснював, чому потрібно створити українську компанію.

Незабаром питання було винесено на засідання Ради міністрів СРСР і вирішено позитивно. Гроші, які заробила компанія «Авіалінії Антонова», допомогли зберегти конструкторське бюро в буремні 90-ті роки.

У тридцять років – директор КБ

До Дослідного конструкторського бюро Олега Антонова Петро Балабуєв прийшов у квітні 1954 року, після закінчення Харківського авіаційного інституту. На той момент бюро в столиці України працювало уже вісім років, і мало чим похвалитися. На Київському авіа заводі серійного виробництва було освоєно випуск літака Ан-2. Але тепер перед КБ Антонова постало завдання побудувати перший у СРСР спеціалізований військово-транспортний літак. Досвіду створення таких літаків не було у жодного з вітчизняних КБ. Потрібні були фахівці, тож на початку 1954 року колектив КБ прийняв першу групу випускників Харківського авіаційного інституту. Серед них

був і Петро Васильович Балабуєв. Генеральний конструктор одразу звернув увагу на організаторські здібності випускника ХАІ, уже за рік той стає помічником начальника цеху, ще через рік – начальником майстерні з підготовки виробництва. У 1959 році Петра Васильовича призначають начальником агрегатно-складального цеху.

У 1960 році розпочалося проектування найбільшого у світі турбогвинтового військово-транспортного літака Ан-22 «Антеї». Його виробництво планувалося на авіа заводі в Ташкенті (потужностей київського виробництва для цього не вистачало). Філію ДКБ у Ташкенті у 1961 році очолив 30-річний Петро Балабуєв. Із завданням Петро Васильович упорався – впродовж 1965–1976 років у Ташкенті було випущено 66 «Антеїв».

У 1965 році конструктор повертається до Києва, на посаду директора Київського механічного заводу (таку назву мало тоді ОКБ та його дослідне виробництво). У той період йшло проектування та виготовлення літаків легкого та середнього класу Ан-30, Ан-28 та Ан-26. Петро Васильович прагнув працювати з «велетнями» і навіть написав заяву на повернення до будівництва Ан-22 провідним конструктором. Антонов не погодився з «пониженням у посаді» талановитого керівника й призначив Балабуєва своїм заступником, а з 1971 року – головним конструктором, першим заступником Генерального конструктора.

З того часу усі літаки, що будувалися в Києві аж до 2005 року (коли Петро Васильович подав заяву на відставку на знак протесту проти необдуманого реорганізації авіаційної промисловості) було спроектовано та виготовлено за участі Петра Балабуєва.

«Остання ластівка» Балабуєва – середньомагістральний пасажирський літак Ан-148, що з'явився на початку XXI століття і неабияк зди-

гував конструкторські офіси авіагігантів світу своєю конкурентоспроможністю. Комп'ютерні технології проектування поширилися на всі елементи конструкції літака, а цифрові образи деталей передавались безпосередньо у виробництво. І все це – за власні кошти АНТК та завдяки П.В. Балабуєву.

Чимало співробітників ДП «Антонов» і сьогодні пам'ятають, яких зусиль докладав Петро Васильович, щоб підприємство трималося «на плаву» (і розвивалося!), а люди отримували зарплату. Балабуєв завжди повідомляв хороші новини: «Є гроші на зарплату!». І перебоїв із зарплатами у «антоновців» справді жодного разу не було.

Легенда вимагає продовження

Київські конструктори подарували світу чимало легендарних літаків, кожен з яких має власну історію. Згадуються насамперед, звичайно, «Руслан» і «Мрія»... Або хто не знає наймасовіший пасажирський лайнер для регіональних перевезень – Ан-24! Але є й інші літаки, які дивували й дивують світ своїми конструкторськими знахідками і вже сучасними методами конструювання. Осць хоча б про один із них.

З 1988 року КБ працює над створенням новітнього військово-транспортного літака короткого злету-посадки – Ан-70. Тут було вперше задіяно чотири турбогвинтові двигуни з унікальними вентиляторами, крило з потужною механізацією, фюзеляж з вантажним відсіком, здатним вмістити багато військових вантажів, у тому числі – за стандартами НАТО, електродистанційна система керування, дисплеї у пілотській кабіні та багато чого іншого. Глядачі міжнародних виставок не раз відзначали: здається, що Ан-70 у повітрі ніби «завмирає». Літак може летіти з мінімальною швидкістю, близько ста кілометрів на годину, що дозволяє висаджувати десант з найменшою територією «розпо-

рошення». Його неймовірно довгий шлях до серійного виробництва зумовлений багатьма причинами, на початку – перебудовою й розвалом Радянського Союзу, а потім неконструктивною і навіть ворожою позицією Росії, з якою у кооперації добудовувався і випробувався літак на початку 2000-х. Але Ан-70 і досі містить такі конструкторські рішення, до яких не дійшли ще найпередовіші КБ світу. І перспективи для таких рішень не втрачено.

...У квітні 2018, року в Анталії численні глядачі міжнародного авіасалону «Євразія -2018» затамували подих: новий військово-транспортний літак Ан-77 піднявся в небо після рекордно короткого розбігу – 350 метрів. В історії авіації це відбулося вперше. Ан-77 і є, як кажуть конструктори, глибокою модернізацією середнього військово-транспортного літака короткого злету і посадки Ан-70.

Дружити закладами

...Учасники читань відзначали, що КПІ імені Сікорського співпрацює з ДП «Антонов» уже багато років. За словами завідувача кафедри технології виробництва літальних апаратів університету Вячеслава Тітова, 25–30% спеціалістів конструкторського бюро – випускники саме Київської політехніки.

Нині на кафедрі створюється нова освітня програма технологій літальних апаратів. Навчання відбуватиметься одночасно і в університеті, і на виробництві. Нова система дуальної освіти працює уже у вересні 2021 року. Вячеслав Андрійович переконаний, що таке навчання допоможе бюро отримати кваліфіковані кадри, а університету – конкурувати з кращими навчальними закладами світу.

Підготувала

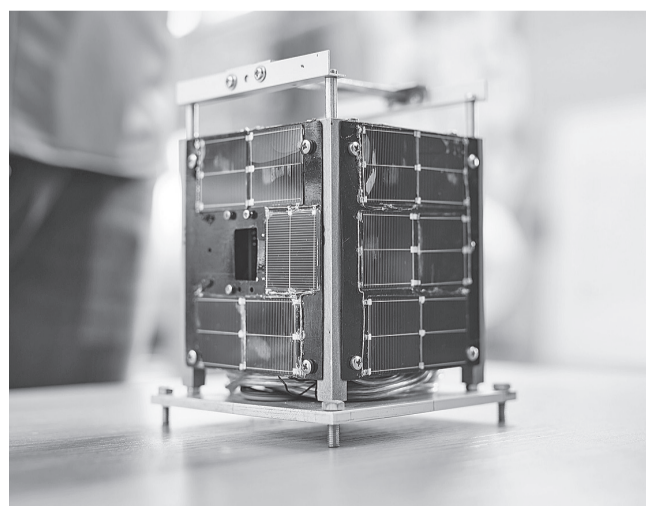
Світлана ГАЛАТА

ІННОВАЦІЇ

Наносупутник відзначив День народження у космосі

Якщо бути точнішим, то наносупутник PolyITAN-1 зустрічає свій День народження у безмовному космічному просторі уже всьоме. У червні 2014 року ракета-носій «Дніпро» вивела на орбіту Землі дружню компанію 33 схожих апаратів, розроблених у десятках університетів із 17 країн світу. На своїй орбіті з допомогою платформи з пусковими контейнерами, розробленими нідерландською фірмою ISIS, тоді випурхнули у відкритий космос разом з PolyITAN-1 супутники з Аргентини, Бельгії, Бразилії, Данії, Ізраїлю, Сінгапуру, США.

Космічна місія наносупутника, розробленого студентами та викладачами шести факультетів та інститутів НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», була роз-

Супутник маленький, а працює як «дорослий»

рахована орієнтовно на рік. У PolyITAN-1 були скромні завдання: випробувати життєдіяльність усіх своїх підсистем в умовах космосу, перевірити їх взаємодію.

З тих пір минуло сім років. Усі інші супутники, відправлені тоді в космос, вже давно вийшли з ладу, деякі з них згоріли і стали космічним сміттям. І лише розроблений

на базі столичної політехніки космічний апарат активно працює, а всі його параметри залишаються в межах норми.

Загалом, із супутниками в Україні не все складається добре. Тривалий час з року в рік переносять запуск на орбіту супутника «Січ-2-1». А що стосується наносупутників, то НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» став першим і поки що єдиним їх розробником в Україні. В той час, як сенс працювати з ними – величезний. А вже, незважаючи на мікро-мініатюризацією елементної бази, дослідницьке обладнання, що розташовується на борту наносупутників, виконує такі ж завдання, як і багатотонні космічні апарати. Тільки виведення їх на орбіту коштує набагато дешевше, і в проблему «космічного

сміття» вони роблять значно менший внесок.

Над сьогодишнім іменником – першим українським наносупутником PolyITAN-1 почали працювати ще понад десять років тому. На його прикладі передбачали відпрацювати технологічні режими польоту, перевірити сонячні джерела живлення, адаптацію супутника до умов космосу, вдосконалити цифрові канали передачі інформації та команд управління, дослідити роботу електронних підсистем в умовах космосу, функціонування систем GPS тощо.

Для відстеження польоту і запланованих досліджень в університеті було створено центр управління. А на даху одного з університетських корпусів встановлено антену, яка приймає сигнали зв'язку з супутником, ко-

ли він наближається до «материнської бази» ближче, ніж на 2600 кілометрів. Однак його розробники сподівалися, що супутник, який створювався як багато в чому пробний і навчальний, сім років беззмінно працюватиме на орбіті 600 кілометрів, самостійно забезпечуватиме себе живленням і безперебійно передаватиме сигнали на наземну станцію КПІ.

Вітаючи іменинника (а точніше – авторів-розробників) із 7-річчям їхнього дітища, хочеться побажати довгого віку і першому, і наступним PolyITANам, адже програма їх створення, до якої залучені і міжнародні організації і чимало зацікавлених представників різних галузей в Україні, – велика і втілення її обіцяє велику користь країні.

ЗНАЙ НАШИХ!

Літо в зеніті –
юні винахідники рахують нагороди

Наталія Кулешова через додаток EYETECH показала, як виглядає світ «очима тварин».

31 проект – 31 нагорода! З таким результатом учні Малої академії наук «відвідали» Виставку інновацій E-NOVATE, що відбулася наприкінці червня у Польщі. International Innovation Show E-NOVATE — це виставка віртуальних інновацій, що збирає світових винахідників на єдиній платформі. Наші юні науковці вибороли 15 золотих, 12 срібних та 4 бронзових медалі.

«Якщо більшість світових наукових конкурсів перейшли в онлайн через пандемію, то E-NOVATE від початку є віртуальним та інтерактивним. І це величезний виклик для винахідників. Адаже пояснити суть проекту, продемонструвати його в роботі досить складно в такому режимі. Але наші школярі справилися на всі 100 – всі представлені на конкурсі проекти отримали медалі», - сказав заступник директора з управління стратегічними проектами та міжнародних відносин МАН Євген Кудрявець.

Серед золотих призерів — Олександра Балицька, яка розробила мобільний додаток «Карта рослин-алергенів». Такий застосунок попередить людей про місцезнаходження небезпечно алергену. Олександр Баріло виборов золото за спосіб ефективної дисипації промислових викидів. Нову технологію моделювання, дослідження й оптимізації складних хімічних систем придумав Ілля Демиденко. У Софії Івановій медаль за систему швидкого підігріву газового редуктора автомобільного двигуна. Розробка Володимира Карана - камуфляж, який робить людину невидимою в тепловізорах для успішного проведення розвідувальних дій, диверсійних та наступальних операцій. Неодноразова призерка міжнародних конкурсів Олена Коваленко — авторка екологічного джерела енергії, яке перетворює еквивалент дерев на змінний елек-

тричний струм, — також підкорила E-NOVATE. Бачити очима тварин можна завдяки розробці Наталії Кулешової: додаток EYETECH теж отримав золото на виставці. Медична інновація від Михайла Штопка – методи використання біосинтетичних наноматеріалів: в майбутньому такі препарати можна буде використовувати як антимікробні засоби у стоматології або при лікуванні шкірних хвороб.

Серед золотих призерів і Михайло Мамчур із конструктором штучних нейронних мереж; і Нікіта Мірошніченко із дослідженням використання молекулярних маркерів; і Андрій Семенов із методикою дослідження теплоізоляційних матеріалів; і Станіслав Скоробогатів із дослідженням застосування елемента Пельтьє для рекуперації електричної енергії в гібридному автомобілі; і Павло Турчиняк, який дослідив властивості алюмокалієвих і хромокалієвих галунів та самотужки виростив 223 кристали; і Єлизавета Столярчук із вітряним генератором на основі сегнерового колеса і Марія Яковенко із дослідженням альвільних відкладень р. Рось у межах Білоцерківської агломерації.

Срібні та бронзові медалі на E-NOVATE здобули — додаток, який автоматично видаляє рухоми перешкоди при фотографуванні; хімічний дозатор, що зменшує витрати часу під час експериментів; екологічно чистий багатофункціональний пристрій для ванної кімнати; система моніторингу та аналізу ґрунту; програма для кодування та розкодування прихованих даних; програма, що допомагає досліджувати проблему знаходження дійсних і комплексних коренів многочлена ітераційним методом Ньютона; програмний комплекс для швидкої та точної діагностики хвороб рослин тощо.

ЮВІЛЕЙ

Гуманітаристика – любов моя і турбота

Наш постійний автор професор Анатолій Іванович Павко у липні відзначає ювілей – йому виповнюється 60 років.

Кожна редакція дорожить своїми авторами, читачами і прихильниками, а надто – активними популяризаторами. І неймовірно везіння, якщо всі ці якості об'єднуються в єдине ціле.

...Саме до таких належить професор, доктор історичних наук Анатолій Іванович Павко. Він завітав до редакції кілька років тому: мовляв, вирішив запитати, які теми можуть зацікавити газету.

Редакція розміщувалася тоді на розі вулиці Володимирської й бульвару Шевченка, через одну дорогу – червоний корпус КНУ, через другу – жовтий корпус університету, неподалік – Президія НАН України. Науково-освітнє життя на цьому «майданчику» завжди нуртує, подій чимало, але відтоді про заходи, на які ми не встигали, завжди могли почути коментар від свого автора, та ще й пропозицію для висвітлення теми чи проблеми.

Анатолій Іванович і сам за ці роки опублікував у нашій газеті понад півтора десятка статей. Наші читачі, завдяки йому, першими дізналися про появу друком тригоного видання «Енциклопедії міжнародного права», він повідомив про додатковий том у двох книгах до «Словника української мови», що виходив друком в 11 томах у 70-80-х роках минулого століття.

А в газеті став активним автором рубрик «Роздуми про важливе» та «Думка вченого». Провідні теми публікацій – інтелектуальний розвиток суспільства, роль університетів, розвиток науки як одна з головних умов збереження незалежності і досягнення наукового прогресу, гуманітарна спадщина людства ... Варто нагадати назви статей, заголовки яких говорять самі про себе: «Інтелект має стати домінантою суспільства» (№3-4 за 2019 рік), «Болонський процес: досягнення і проблеми вищої освіти України» (№23-24 за 2019 рік), «Альфа й омега інтелекту – творче мислення» (№15-16 за 2020 рік), «Камертон інтелектуального життя» (№ 43-44 за 2020 рік)...

Для того, щоб камертон інтелектуального життя в Україні сприяв досягненню «еталонного звучання», автор готовий залучити найбільші авторитети світу. Як це відбувається, приміром, у статті «Американська детермінанта» (№33-34 за 2019 рік), де він наводить міркування одного з найвідоміших представників американської інтелектуальної думки Ярослава Пелікана з монографічної праці «Ідея університету. Переосмислення», що побачила світ у київському видавництві «Дух і літера» 2008 року. Університетська наука, за словами Пелікана, тримається на «чотирьох ніжках університетського столу»: знання через дослідження; передача знання в процесі навчання; збереження знання

у наукових зібраннях і розповсюдження знання через публікації. Досить містко і дуже по-сучасному.

Про наукову спадщину університету як первинного простору міжнародного порозуміння автор розмірковує на прикладі наукової спадщини Казимира Твардовського, засновника Львівсько-Варшавської логіко-філософської школи першої третини ХХ століття (№5-6 за 2020 рік). У своїй промові «Про гідність університету» Твардовський підкреслював, що гідність обумовлена не тільки поважним віком і історичними традиціями, а й суспільним значенням освітньо-наукової установи, в основі якої лежить пошук і здобуття наукових істин. (Ще один аргумент щодо сучасної дискусії про роль фундаментальної науки).

Та не тільки Твардовського, якщо треба, Анатолій Павко покличе й самого Платона, піднімаючи планку дискусії від університету, від освіти й науки - до держави. Це стаття «Платонівська модель держави: повчальні уроки історії» (№ 27-28 за 2020 рік). Як вам таке: «Головною ж причиною занепаду держави філософ вважає «корозію людської моралі». А недосконалім формам держави Платон протиставляє державу ідеальну: справедливе правління обраних мудреців-філософів». (Якщо на сучасний лад, то, вочевидь, з мудреців-філософів і сьогодні має складатися верхівка влади – усі три її гілки... Чудова ідея, непогано б нагадати про неї у будь-якій з передвиборчих періодів).

Особлива любов і турбота автора – вітчизняна гуманітаристика, яку він називає «Камертоном інтелектуального життя» суспільства. Прірва між ідеалами науки та їх реальним втіленням, каже автор, зумовлюється як наявними процесами деінтелектуалізації сучасного суспільства, намаганням формувати науково-культурний простір з допомогою смартфона – замість вдумливого читання глибоких книг, зростанням неякісних публікацій у виданнях, що не є авторитетними для наукової спільноти (а з другого боку зменшенням кількості фахових журналів гуманітарного профілю, недооцінкою потенціалу гуманітарних наук, і скороченням обсягів їх викладання в університетах), розма-

хом «дисертаційного бізнесу» та порушенням критеріїв наукового пошуку і принципів академічної доброчесності... Перелік, як бачимо, немалий, але осмислення цих гостроактуальних проблем – шлях до спільного пошуку змін.

Зазвичай, не один рік працюючи з автором, маєш про нього якусь загальну інформацію і не вникаєш далі. Але така подія як ювілей спонукає дізнатись більше. Виявляється, наш професор – перфекціоніст (хоч це й так неважко було зрозуміти): із золотою медаллю закінчив школу, з відзнакою – історичний факультет та аспірантуру Київського університету імені Тараса Шевченка. У нього чимало дипломів за перемогу ще на учнівських олімпіадах та студентських конкурсах – навіть всесоюзних (тоді) та міжнародних.

Тяга Анатолія Івановича до маловивченого і невідомого проявилася у дослідженні визвольного руху Наддніпрянської України модерної доби (кінець ХІХ ст. початок ХХст.), формування та функціонування партійно-політичних систем у Східній Галичині та Наддніпрянській Україні кінця ХІХ – початку ХХ ст.

У травні 2002 року він отримав диплом доктора історичних наук, у грудні 2003-го – звання професора. Дисертант тоді мав дві монографії та понад 50 публікацій. А нині – має 15 монографій та навчальних посібників, близько 400 наукових статей, розвідок, дискурсів з історії України, політичної історії, філософії, культурології, мистецтвознавства, політології, педагогіки, психології, теорії та історії держави і права, міжнародного права.

Анатолій Іванович справді гуманітарник «широкого профілю». Точніше сказати – енциклопедичного напрямку й енциклопедичних знань. При цьому щедро ділиться своїми знаннями як в аудиторіях, так і на сторінках видань.

Він – «Відмінник освіти України». Заслужений працівник культури України. У 2007 році за цикл наукових праць з історії України одержав премію імені М.С. Грушевського НАН України. У 2009 році балотувався по відділенню історії, філософії і права у члени-кореспонденти НАН України, рейтинг був високий, але удача посміхнулася не йому. Утім він не переймається його оптимізмом та впевненістю варто повчитися кожному.

Надійною підтримкою в житті є його наукова сім'я: дружина – кандидат педагогічних наук, доцент, донька – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник (і також уже наш автор).

Професор переконаний: плідна інтелектуальна думка у кінцевому підсумку обов'язково сформує позитивну реальність. Ми теж переконані в цьому, і щиро бажаємо, щоб цю реальність він і надалі успішно творив на сторінках «Світу»

Лариса ОСТРОЛУЦЬКА